

11.12.2014

Dnro 2381/4/14

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

RASKAANA OLEVAN NAISEN KÄÄNNYTTÄMINEN

1

KANTELU

Kantelijan asiamies arvosteli 27.5.2014 oikeusasiamiehelle saapuneessa päämiehensä A:n puolesta laatimassaan kantelukirjoituksessa poliisin menettelyä A:n maasta poistamisyhtymän 6.6.2012 aikana. Kirjoituksen mukaan A yritettiin käännättää, vaikka hän oli seitsemännellä kuukaudella raskaana ja hänellä oli lääkärin lausunto, jossa ei suositeltu lentämistä. Ennen käännättämistä A joutui kirjoituksen mukaan viettämään yön Pasilan poliisivankilassa, jossa hän alkoi vuotaa verta. Poliisi ei asiamiehen kirjoituksen mukaan kuitenkaan hankkinut paikalle lääkäriä. Välilaskun aikana Pariisissa A joutui huonon terveydentilansa takia sairaalaan.

Asiamiehen kirjoituksen mukaan jatkolento ei toteutunut, koska ”koneen muut matkustajat puuttuivat asiaan nähdessään häntä tuotavan paareilla lentokoneeseen.” Kotimaahan palattuaan poliisit olivat kirjoituksen mukaan jättäneet hänet ”kivuissaan” Helsinki-Vantaan lentokentälle.

- - -

3

RATKAISU

Totean aluksi, että A:n maasta poistamiseksi oli olemassa Maahanmuuttoviraston tekemä täytäntöönpanokelpoinen käännättämispäätös. Maahanmuuttovirasto ei ollut 25.2.2011 tekemällään päätöksellä myöntänyt A:lle turvapaikkaa eikä oleskelulupaa ja oli päättänyt käännättää hänet kotimaahansa - - -. Helsingin hallinto-oikeus oli 14.2.2012 tekemällään päätöksellä hylännyt valituksen Maahanmuuttoviraston päätöksestä. Mitä sitten tulee kanteluissa esitettyihin väitteisiin niin totean eri väitteistä seuraavaa.

3.1

Poliisi ryhtyi käännättämiseen, vaikka lääkäri ei suositellut käännättämistä

Saadun selvityksen mukaan ilmoittautuessaan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella 5.6.2012 A esitti kättilöopiston sairaalan naistentauteihin ja synnytyksiin erikoistuneen lääkärin lausunnon, jonka mukaan sikiön kasvun seuraamiseksi oli tarpeen sopia kättilöopistolle kasvukontrolli kahden viikon päähän. A:n lentokelpoisuuteen ei lääkärin lausunnossa otettu kantaa. Kättilöopiston sairaalan naistentautien ja synnytyksen erikoislääkärin antaman lausunnon mukaan tutkimuksissa ei kantelijalle todettu mitään akuuttia sairaanhoitoa vaativaa sairautta, eikä myöskään estettä lentokoneessa matkustamiselle. Kantelijaa ei ollut tarvetta ottaa Kättilöopistolle osastohoitoon.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tutkintailmoituksen mukaan myös kättilöopiston ylilääkäri oli todennut poliisille puhelimesta, ettei kantelijan tila ole akuutti eikä hänen tilansa estä lentämistä.

Saadusta selvityksestä käy ilmi, että poliisi on pyrkinyt selvittämään A:n terveydentilaa ennen maasta poistamista. Lääkäreiden lausuntojen mukaan estettä lentämiselle ei ole ollut. Totean tältä osin, että minulla ei ole edellytyksiä asettaa selvityksissä mainittujen lääkäreiden lausuntoja tässä asiassa kyseenalaiseksi. Asiassa ei ole tältä osin tullut esiin virheellistä tai lainvastaista menettelyä.

3.2

A:lta otettiin säilössä pois matkapuhelin ja häneltä näin ollen evättiin oikeus olla yhteydessä lakimieheensä tai läheiseen

Saadussa selvityksessä todetaan, että ulkomaalaislain nojalla säilöön otetut ulkomaalaiset saavat lähtökohtaisesti pitää hallussaan matkapuhelimensa. Tämä mahdollistaa yhteydenpidon lähiomaisiin ja asiamieheen. Pääsääntöisesti ulkomaalaisen yhteydenpito-oikeutta ei tule rajoittaa eikä myöskään valvoa. A:n kiinniottamisen kirjaamislomakkeen kuuluvassa omaisuusluettelossa on mainittu matkapuhelin. Asiakirjasta ei kuitenkaan käy ilmi se, oliko puhelin ollut A:n hallussa vai muun omaisuuden mukana erillisessä säilytystilassa.

Poliisihallitus toteaa omassa lausunnossaan, että tässä tapauksessa tapahtumat ovat matkapuhelimen osalta jääneet epäselviksi. On mahdollista, että matkapuhelin on ollut poliisivankilassa kantelijan muun omaisuuden tavoin erillisessä säilytyslokerossa. Lausunnon mukaan ei kuitenkaan ole kysymys siitä että poliisi olisi tarkoituksella rajoittanut kantelijan yhteydenpito-oikeutta. Yleisellä tasolla poliisihallitus kuitenkin korostaa yhteydenpito-oikeudesta huolehtimisen tärkeyttä.

Totean omana käsityksenäni, että asiassa ei ole tältä osin ilmennyt laillisuusvalvojan toimenpiteitä edellyttävää menettelyä. Matkapuhelimen sijaintiin jääneet tapahtumat ovat jääneet epäselviksi, joten poliisin menettelyn arvioiminen on jälkikäteen vaikeaa. Saadun selvityksen mukaan säilöön otosta päättänyt komisario ei tehnyt päätöstä matkapuhelimen pois ottamisesta tai sen käytön rajoittamisesta. Tästä huolimatta A:lla ei ollut puhelinta hallussaan. Asiakirjoista ei toisaalta myöskään käy ilmi se, onko A säilössä ollessaan pyytänyt saada puhelimen haltuunsa.

Kiinnitän kuitenkin Helsingin poliisilaitoksen huomiota vastaisen varalle siihen, että ulkomaalaislain nojalla säilöön otetulla on poliisihallituksen lausunnossa kuvatulla tavalla oikeus olla puhelimitse yhteydessä lähiomaiseensa. Kiinnitän edelleen huomiota siihen, että poliisi esimerkiksi huolellisten kirjaamiskäytäntöjen avulla tietää, missä ulkomaalaislain nojalla säilöön otetun henkilön puhelin on säilöön oton aikana. Puhelimen hallussapidon kirjaaminen esimerkiksi omaisuusluetteloon (tai sen kirjaaminen, että säilöön otettu ei halua puhelinta) suojaa myös poliisia jälkikäteisiltä väitteiltä, joiden mukaan poliisi olisi pyrkinyt maasta poistamisen varmistamiseksi estämään säilöön otetun puhelimen käytön tai yhteyden oton lähiomaiseen.

3.3

Olosuhteet säilöönoton ja palautuslennon aikana

Saadun selvityksen mukaan asiakirjoissa (esimerkiksi KIP-lomakkeessa) ei ole merkintää siitä, että kantelija olisi vuotanut verta poliisivankilassa. KIP-lomakkeessa on merkintä A:n raskauden vaiheesta sekä selkä- ja vatsakivuista. Helsingin poliisilaitoksen selvityksessä todetaan, että A olisi heti viety lääkäriin, jos hän olisi vuotanut verta.

Poliisihallituksen selvityksessä todetaan, että ”kantelijan väitteelle ei löydy tukea käytettävissä olevista asiakirjoista, eikä Poliisihallituksella ole perusteita epäillä asiassa virkavastuulla annettuja selvityksiä”. Poliisihallitus korostaa kuitenkin yleisesti, että säilöön otetulla ulkomaalaisella on vapautensa menettäneiden henkilöiden tavoin oikeus lääketieteellisten tarpeidensa mukaiseen terveyden- ja sairaushoitoon siten kuin säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetussa laissa sekä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) soveltuvien osin säädetään.

Saatuun selvitykseen viitaten katson, että asiassa ei ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää virheellistä tai lainvastaista menettelyä. Totean kuitenkin, että A:n terveydentilaan liittyvät olosuhteet jäävät jossain määrin epäselviksi. Saadusta selvityksestä ei käy ilmi esimerkiksi se, onko A:lle kerrottu tai muulla tavoin tiedotettu hänen oikeudestaan lääketieteellisten tarpeiden mukaiseen terveydenhoitoon. Toisaalta asiakirjojen perusteella vaikuttaa siltä, että A ei ollut säilössä ollessaan itse pyytänyt mahdollisuutta tavata lääkäriä tai muuta terveydenhuollon asiantuntijaa.

Mitä sitten tulee palautuslentojen olosuhteisiin, niin saadun selvityksen mukaan A nikotteli lennolla runsaasti ja valitti happovaivojaan. Vaivat katosivat hänen saatuaan lentohenkilökunnalta närästyslääkkeen. Väليلaskun aikana Pariisissa paikallinen lentokenttäpoliisi avusti saattopartiota ja jatkolennon odottelu sujui ongelmitta. Kantelijan ilmoitettua väsymyksestään, hänelle järjestettiin pyörätuoli.

Selvityksen mukaan jatkolennolla A ei suostunut istumaan ja koneen kapteeni tuli selvittämään tilannetta. Paikalle kutsuttiin myös lentoaseman lääkäri selvittämään tilannetta. Saattopartio kertoi lentokapteenille ja lääkärille aiemman lennon sujuneen ongelmitta ja näytti ranskankielisen version erikoislääkärin laatimasta lääkärintodistuksesta, jonka mukaan estettä A:n lentomatkustamiselle ei ollut.

Lentoaseman lääkäri tutki kantelijaa lentokoneen takatilassa verhojen takana ja totesi, ettei pysty antamaan tarkkaa lausuntoa hänestä, vaan A tulisi viedä tarkempiin tutkimuksiin. Lentokapteeni ei suostunut ottamaan kantelijaa lennolle mahdollisten riskien vuoksi. Saattopartio vei kantelijan pariisilaiseen naistensairaalaan tutkimuksiin, minkä jälkeen paikallinen lääkäri totesi, ettei synnytys ole alkamassa ja että kantelija voisi lentää ilman terveysriskejä. Uudelleenreititys ei kuitenkaan enää onnistunut, joten kantelija ja partio palasivat seuraavana aamuna Helsinkiin. Poliisihallituksen mielestä saattoraportti tai muu selvitys ei tue A:n väitteitä siitä, että hänen terveydentilaansa ei olisi huomioitu.

Saatuun selvitykseen viitaten katson, että asiassa ei ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää virheellistä tai lainvastaista menettelyä.

3.4

A:n tavaroiden mukaan ottaminen palautusmatkalle

Mitä sitten tulee kantelijoiden tavaroiden mukaan ottamiseen, niin tänne toimitetun selvityksen mukaan saattopartio ajoi Helsinki-Vantaan lentokentälle A:n asunnon kautta ja hän sai pakata mukaansa valitsemaansa tavaroita. A:lle oli kuitenkin ilmoitettu lentoyhtiön asettamasta matkatavaroita koskevasta enimmäispainorajoituksesta ja siitä, että A itse joutuisi maksamaan mahdollisesta ylipainosta johtuvat maksut.

Asiassa ei ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää virheellistä tai lainvastaista menettelyä.

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2. esittämäni matkapuhelimen hallussapitoon liittyvän käsitykseni Helsingin poliisilaitoksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Helsingin poliisilaitokselle. Lähetän päätökseni tiedoksi myös Poliisihallitukselle.

Koska puhelimen hallussapitoon ja luovuttamiseen näyttää nyt kyseessä olevan tapauksen valossa liittyvän ainakin jossain määrin epäselvyyttä, pyydän Helsingin poliisilaitosta ilmoittamaan minulle kuinka ulkomaalaislain nojalla säilöön otetun oikeus puhelimen käyttöön käytännön tasolla turvataan. Selvityksessä tulisi kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, kuinka ulkomaalaiselle ilmoitetaan oikeudesta pitää puhelin hallussaan, onko puhelinta erikseen pyydettävä vai annetaanko ulkomaalaisen automaattisesti pitää se hallussaan ja kirjataanko johonkin asiakirjaan tieto siitä, missä säilöön otetun henkilön puhelin on säilöön oton aikana. Pyydän Helsingin poliisilaitosta lähettämään selvityksen 31.1.2015 mennessä.